

FUNKTIONSPROGRAM

**för bostad med särskild service i form av
annan särskilt anpassad bostad
enligt LSS i Huddinge kommun.**

Innehållsförteckning

Bakgrund, uppdrag och syfte	3
Allmänt om bostadsformen och lokalernas utformning	4
Individuella anpassningar	
Bostadens lokalisering	5
Krav på bostaden	5
Allmänt	
Entré och passageutrymmen	
Inomhusmiljö	
Köksutformning	
Badrum / hygienutrymme	
Sovrum	
Förvaring	
Utomhusmiljö	
Säkerhet, installationer och teknik	7
Liftsystem	
Styr- och reglerfunktioner	
El och IT	
Brand och säkerhet	
Källförteckning, referenser, anvisningar och riktlinjer	8
Bakgrund, uppdrag och syfte	

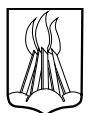
Kommunen genomför löpande ny-, om- och tillbyggnationer av bostäder för personer med särskilda behov. Erfarenheter från tidigare projekt visar på vikten av en gemensam och tydlig kravbild avseende funktion, kvalitet och utformning. Mot denna bakgrund har detta funktionsprogram tagits fram.

Syftet med funktionsprogrammet är i första hand att skapa förutsättningar för att säkerställa kvalitet, funktionalitet och egenskaper vid ny- om- och tillbyggnationer och att alla vid tidpunkten gällande lagar, förordningar och riktlinjer följs.

Det är tänkt att användas för planering dels inom kommunen, dels av projektörer, entreprenörer och övriga som arbetar med att ta fram och planera ett nytt boende.

Dokumentet tydliggör socialförvaltningens ståndpunkt samt refererar till relevant lagstiftning för att klargöra grundläggande behov för projektörer, entreprenörer, byggherrar och andra intressenter.

Syftet med bostadsformen är att erbjuda en enskild person med omfattande funktionsnedsättning en fullvärdig bostad med sådana fysiska anpassningar att personen kan bo självständigt med stöd av externa insatser som personlig assistans, hemtjänst eller boendestöd.

Målsättningen är att bostaden ska vara en fullvärdig permanent bostad, möjliggöra ett normalt liv i en vanlig bostadsmiljö och vara funktionellt anpassad utifrån den boendes funktionsnedsättning.

Eftersom alla särskilt anpassade bostäder är framtagna specifikt för varje person så kan funktionsprogrammet bara vara beskrivet på ett generellt och allmänt sätt. Därmed följer att varje bostad måste anpassas efter just de förutsättningar som finns vid varje tillfälle för varje individ.

Detaljutformningen för den specifika bostaden måste därför planeras och utformas ytterligare under arbetsprocessen så att den blir optimerad för den eller de personer som kommer att flytta in. Programmet används därför lämpligen som bas att utgå från vid formulering av kravspecifikation och vid projektering.

De myndighetskrav och styrdokument som redovisas i programmet är endast exempel och gör inga anspråk på att vara komplett. Lagar, regler och styrdokument som är relevanta för projektet inhämtas från ursprungskällan.

Allmänt om bostadsformen och dess utformning

Inom Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), 9 § 9, finns tre boendeformer: gruppboestad, serviceboestad och annan särskilt anpassad bostad.

Alla dessa bostadsformer finns i Huddinge kommun och separata funktionsprogram tas fram för var och en av dessa.

Annan särskilt anpassad bostad är en bostadsform där en person med omfattande funktionsnedsättning kan få möjlighet att bo och leva i en fullvärdig permanent bostad lik de övriga i fastigheten i en vanlig bostadsmiljö som inte har någon institutionell prägel.

Med de fysiska anpassningar som görs i bostaden ska personen ges möjlighet att bo och leva självständigt så långt det är möjligt.

En person som bor i en annan särskilt anpassad bostad enligt LSS kan inte beviljas bostadsanpassningsbidrag för att anpassa bostaden, se Vissa särskilda boendeformer - Bostadsanpassningsbidraget - Boverket

Det som skiljer mellan gruppboestad, serviceboestad och annan särskilt anpassad bostad är bland annat utformningen vad gäller tillgänglighet och att det inte ingår någon fast bemanning i den senare.

Det stöd som behövs som städning, personlig omvårdnad med mera, kan i stället ges via andra insatser som exempelvis hemtjänst, personlig assistans eller boendestöd.

Det är inte heller så att annan särskilt anpassad bostad är en homogen bostadsform eftersom de allra flesta sådana bostäder är utformade olika och individuellt, speciellt vad gäller tillgänglighetsaspekter och andra funktioner för att underlätta ett självständigt boende.

Ett beslut som gäller bostadsformen Annan särskilt anpassad bostad enligt LSS 9 § 9, innebär att själva rätten till lägenheten är en LSS-insats. Men det stöd som ges inne i själva lägenheten, förutom personlig assistans, ges nästan alltid i form av hemtjänst eller boendestöd enligt SoL, Socialtjänstlagen.

Verksamhetsklass (VK) används i Boverkets byggregler (BBR) för att beskriva vilken typ av verksamhet som bedrivs i en byggnad eller del av byggnad, en lokal eller en bostad, sett ur brandskyddssynpunkt och utrymningssäkerhet.

Syftet är att avgöra vilket skydd mot brand och vilka möjligheter till utrymning som finns och att dessa ska vara anpassade till hur mycket stöd de boende behöver och deras förmåga att kunna utrymma själva.

Verksamhetsklassen på en annan särskilt anpassad bostad beror alltså inte på boendeformen i sig utan på de boendes förmåga att sätta sig i säkerhet vid brand.

En annan särskilt anpassad bostad kan i princip tillhöra olika verksamhetsklasser beroende på de boendes funktionsförmåga, men baserat på hur Huddinge kommun arbetar med långsiktig planering och biståndsbeslut för denna bostadsform så bör verksamhetsklassen alltid vara 5B. Avsteg kan dock göras i specifika fall utifrån den enskildes behov och förutsättningar. Det är socialförvaltningens ansvar att för varje enskild individ bedöma den enskildes behov och förutsättningar när en lägenhet ska anpassas gällande brandklass. Vid behov ska stöd alltid tas av brandkonsult. Rutiner för avsteg och dokumentation för avsteg bör utformas.

Individuella anpassningar

Funktionsprogrammet och kravspecifikationerna utgör endast en grundnivå, ytterligare anpassningar måste i allmänhet göras utifrån enskild brukares behov.

Lägenheterna behöver vara *individuellt anpassade* inom ramen för LSS 9 § 9 och vara *ändamålsenlig* för den enskilde.

För att bostaden ska anses vara ändamålsenlig krävs att lägenheternas utformning, storlek och funktioner möjliggör för att individen att tillgodogöra sig det stöd hen behöver i det dagliga livet. Detta innebär, förutom att kunna använda nödvändiga hjälpmedel, att kunna tillgodogöra sig det individuella stöd som krävs för en fungerande vardag. I vissa fall innebär det individuella stödet dubbel assistans av två personer samtidigt dygnet runt.

Arbeterapeut eller annan adekvat kompetens inom Socialförvaltningen ska delta vid behovsanalys och samråd för individuell anpassning. Speciellt viktigt är detta vid planering och inredning av kök och våtrum.

Före och under byggnation ska konsultation och samråd alltid ske med handläggare inom Socialförvaltningen som har kännedom om bostadsformen och den eller de brukare som fått biståndsbeslut och ska flytta in i bostaden.

Avvikelse och detaljutformning beslutas i samråd med Socialförvaltningen inför och under projektering av en annan särskilt anpassad bostad.

Utsedd projektledare ansvarar för att informera socialförvaltningen om behov eller önskemål om eventuella avvikelser och tillägg som kan uppkomma under planeringen.

Bostadens lokalisering

Bostäderna ska utformas, planeras och integreras i det ordinära bostadsbeståndet. De bör inte ligga i direkt anslutning till andra enheter för personer med funktionsnedsättning eller andra vård- och omsorgsboenden för att inte få en prägel av institution.

Kommunen ska i sin samlade bedömning säkerställa att annan särskilt anpassad bostad placeras och utformas så att den uppfyller LSS intentioner om integrering, normalisering och goda levnadsvillkor.

Bedömningen ska omfatta:

- att boendet integreras i ett ordinärt bostadsområde och inte får institutionsliknande karaktär,
- att lägenheterna uppfyller ordinär bostadsstandard och endast individuella anpassningar görs
- att koncentrationen av liknande lägenheter inte medför en osynlig institution
- att placering och utformning stödjer den enskildes delaktighet, vardagsliv och självständighet
- att boendet tydligt avgränsas från andra LSS-boendeformer och inte ges sådan utformning
- att helheten bidrar till att den enskilde får goda levnadsvillkor.

Bostaden bör lokaliseras med närhet till kollektivtrafik och övrig samhällsservice som exempelvis matbutik, bibliotek, café, vårdcentral och apotek.

Krav på bostaden

Allmänt

Övergripande krav för bostadsformen är att bostaden ska uppfylla kriterier för annan särskilt anpassad bostad enligt LSS 9 § 9.

Bostaden ska också uppfylla gällande krav enligt Boverkets byggregler (BBR) avsnitt 3:11-3:13 där 3:11 innehåller de övergripande kraven på att byggnader ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Skrivningen sätter ramen för att hinder ska undvikas så att alla kan besöka och använda byggnaden på lika villkor.

3:12 tar upp tillgänglighet i entréer och kommunikationsutrymmen och här preciseras kraven för hur man tar sig in i och rör sig inuti en byggnad.

Bemanning ingår inte i boendet, men bostaden ska möjliggöra att stöd ges av hjälpare, assistanspersonal eller hemtjänst varvid arbetsmiljökrav enligt Arbetsmiljöverket, AMV, ska följas i de delar som avser hjälpare och assistanspersonal.

Bostaden ska vara utformad för alla normala dagliga funktioner. Den ska ge plats för umgänge, sömn, vila, hygien och förvaring. Bostaden ska utformas som fullvärdig bostad enligt Boverkets byggregler.

Uteplats eller balkong får gärna finnas men är inget krav.

Lägenheter på lägre våningar, gärna på markplan, kan underlätta social interaktion med omgivningen och göra det enklare för boende att delta i aktiviteter utanför bostaden.

Entré och passageutrymmen

En rullstolstillgänglig entré ska ha en plan yta vid sidan för att kunna stanna, öppna dörren och passera med rullstol.

Ytan ska vara placerad på den sida som handtaget sitter på, vara minst 500 mm bred och ha en fri vändyta med diameter på 1500 mm i anslutning till den.

Ytan ska vara plan för att möjliggöra att rullstolen står still under manövern.

Entré ska vara tillgänglig utan trappsteg och med automatiserad eller lättöppnad dörr.

Dörrbredd om minst 10 M vilket ger 835 mm fritt passagemått/dagmått vid dörröppning i 90 grader.

Om dörren, dörrbladet, kan öppnas i 180 grader ökar dagmåtten till 900 mm.

Fritt passagemått ska vara minst 1 100 mm i korridorer.

Trösklar får vara högst 10 mm och ska vara fasade.

Gångvägar till entrén bör vara minst 2 meter breda, alternativt 1,8 meter om de har täta vändplatser.

Inomhusmiljö

Vändradie för rullstol ska vara minst 1 300 mm i alla centrala utrymmen som hall, kök, badrum och sovrum.

Golv ska vara halsäkra och jämna.

Tillräcklig allmänbelysning ska finnas med möjlighet till individuell anpassning.

Kontrastmarkeringar ska finnas vid kritiska zoner för personer med synnedsättning.

Köksutformning

Arbetsbänk med tillräcklig längd som ska vara höj- och sänkbar vid behov.

Ugn placeras i arbetshöjd och inte under bänk.

Diskho och arbetsytor ska vara åtkomliga från sittande ställning.

Fri yta framför vitvaror ska vara minst 1 300 mm.

Förvaring ska vara åtkomlig med utdragbara lösningar och inte med hyllplan som är svåra att nå längst in.

Badrum / hygienutrymme

Duschplats ska vara utan tröskel.

Minsta fria golvyta ska vara 1 800 x 2 200 mm.

Stödhandtag ska finnas vid wc och dusch.

Höjjusterbart tvättställ ska finnas vid behov.

Utrymmet ska vara förberett för installation av taklyftsystem.

Sovrum

Fri yta runt säng minst 800 mm på varje sida.

Sovrummet ska vara förberett för installation av taklyftsystem.

Förvaring

Tillgängliga förvaringsutrymmen ska finnas i hall, sovrums och kök.

Minst 1 m² förrådsutrymme i bostaden eller i nära anslutning till densamma som ska vara åtkomlig även från rullstol.

Utomhusmiljö

Tillgänglig entrégång (max lutning 1:20).

Bilparkering med handikappstillgänglig plats inom 20 meter från entrén.

Säkerhet, installationer och teknik

Liftsystem

Förberett för taklyft i minst sovrums och badrum.

Styr- och reglerfunktioner

Eventuellt möjlighet att vid behov kunna integrera smart styrning av belysning, persienner, ventilation och dörröppning.

El och IT

Extra många eluttag, placerade på 800–1 100 mm höjd för att nå lättare av rullstolsburen person.

Brand och säkerhet

Stor vikt ska läggas gällande brandskyddsfrågor i utformning av annan särskilt anpassad lägenhet. Brandskyddsfrågor såsom brandcellsindelning, utrymning, brandlarm, larmöverföring och sprinklers ska utformas i enlighet med gällande brandskydds krav och bör diskuteras på ett tidigt stadium med brandskyddskonsult.

Verksamhetsklassen bör vara 5B, men avsteg kan göras. Det är socialförvaltningens ansvar att för varje enskild individ bedöma den enskildes behov och förutsättningar när en lägenhet ska anpassas gällande brandklass.

Eftersom det saknas fast personal ställer det höga krav på att tekniska system som sprinkler hinner dämpa branden så att räddningstjänsten hinner fram för att hjälpa till med utrymningen.

Brandvarnare enligt BBR ska finnas, gärna kompletterade med blixtljus eller vibration för brukare med hörselnedsättning.

Källförteckning, referenser, anvisningar och riktlinjer

- SFS 1993:387.
 - Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade. Stockholm: Socialdepartementet.
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, SOSFS 2002:9
- Boverket (2020).
 - Boverkets byggregler, BBR.
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
- Kunskapsguiden (2024).
 - Boendevalternativ för vuxna enligt LSS.
- Socialtjänstlagen, SoL
- Plan och bygglagen, PBL
- Plan och byggförordningen, PBF
- Handbok - Bostad med särskild service för vuxna enligt LSS. Socialstyrelsen
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter om arbetsplatsens utformning AFS 2020:1
 - (Arbetsmiljöverket har hårdare regler än vad BBR har gällande arbetsplatsens utformning).
 - AFS 2009:02 – Arbetsplatsens utformning
- BFS 2011:6 Boverkets byggregler BBR 5:215. Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd avsnitt 5:215
- Byggregler som gäller för bostad med särskild service för vissa funktionshindrade enligt Boverkets byggregler (BBR) med en utökad tillgänglighet enligt svensk standard, SS 91 42 21:2006.
- Boken Bygg Ikapp utgåva 7 av Elisabeth Svensson, 2020
- Tillgänglighetsmanual Huddinge kommun